

Ferd Grapperhaus bezocht in de coronacrisis als minister van Eredienst moskeeën, synagogen en kerken. Vooral een preek in de Barneveldse GGiN-gemeente raakte hem. 'Juist in tijden van rampspoed wil je samenkomen om te bidden en zingen. Ik besepte opeens: dat moeten al die kerkgangers momenteel missen.'

> Den Haag

Minister Grapperhaus kan zich die preek in Barneveld van dominee Jochem Roos nog goed herinneren. 'Het ging aan de hand van Mozes over het leed dat mensen treft, en dat je ondanks tegenslagen je missie moet doorzetten. De dominee heeft misschien willen zeggen: "Ook u moet doorgaan en kunt niet verzaken, minister." Niet dat ik Mozes ben natuurlijk, maar ik betrok die boodschap wel op mijzelf. Die preek vond ik erg mooi en indrukwekkend.'

Waarom maakte die preek zoveel indruk op u?

'Omdat die boodschap voor iedereen geldt. Mensen hebben het tijdens de coronacrisis enorm zwaar gehad, maar we moeten toch doorzetten. In tijden van rampspoed wil je samenkomen om in religieuze meditatie te bidden en te zingen. Tijdens die dienst besepte ik opeens: juist zoiets belangrijks moeten al die kerkgangers momenteel missen.'

De Barneveldse kerkgemeente behoort tot de Gereformeerde Gemeenten in Nederland. Was dat voor u als katholiek even wennen?

'Ik vind het wel boeiend als een dominee zo'n stevige preek aflevert. Ik ben opgevoed bij de Jezuïeten, die mij als jongen van twaalf jaar leerden: er zijn veel uitingen van religie en levensbeschouwing, maar ze leiden uiteindelijk allemaal naar dezelfde principes. Tijdens mijn studie kwam ik veel in contact met gereformeerde studenten. En hoewel mijn katholicisme weleens argwanend werd bekeken, had ik juist veel belangstelling voor mensen met een andere zienswijze. Ik vind het interessant daarvan kennis te nemen.'

Heeft u tijdens de coronacrisis zelf iets aan uw geloof gehad?

'Zeker. Ik geniet erg van de verhalen en wijsheden uit het Nieuwe Testament. Daaraan heb ik veel gehad.'

Op welke manier?

'Je hebt bijvoorbeeld het verhaal van de dochter van Jairo: een meisje dat dood is en door Jezus tot leven wordt gewekt. Ik zeg heel eerlijk: mijn interpretatie daarvan is niet zozeer dat Jezus door handoplegging mensen tot leven kan wekken, maar wél dat Hij troost kan bieden als het allemaal uitzichtloos is. En tegelijk dat je soms het uitzichtloze lot op bepaalde punten moet aanvaarden. Dat hebben we tijdens de coronacrisis wel geleerd: het kon allemaal even niet meer. We moesten thuisblijven, konden onze kinderen niet knuffelen en onze zieke ouders niet bezoeken. Dat is heel wreed. Op zulke momenten heb je troost nodig om daardoorheen te komen en te beseffen: je bent niet de enige. Die troost haal ik deels uit mijn geloof.'

minister van Eredienst

Grapperhaus bezocht tijdens de coronacrisis kerken, synagogen en moskeeën als minister van Eredienst – een officieuze functie die is ondergebracht bij de minister van Justitie. Nederland heeft al decennia een bewindspersoon voor erediensten, weet Grapperhaus te vertellen. ‘Thorbecke kwam ermee in de negentiende eeuw, toen het katholieke volksdeel steeds openlijker het geloof kon belijden. Er moest iemand komen die erediensten voor alle gelovigen zou waarborgen.’

Tijdens de coronacrisis kwam die functie extra voor het voetlicht. ‘Mensen zeiden weleens: waarmee bemoeit die man zich eigenlijk? Maar het is belangrijk dat er een bewindspersoon is die je kunt aanspreken voor zaken die erediensten aangaan.’

Toen in Nederland de ernst doordrong van het coronavirus werden voor de hele maatschappij maatregelen afgekondigd – ook voor de kerken. ‘De grondwet erkent aan de ene kant geloofsovertuiging als grondrecht, maar aan de andere kant, ja, er moesten natuurlijk wel coronamaatregelen worden genomen.’

Kerkgangers mochten tot juli met maximaal dertig mensen bijeenkomen. Is dat niet strijdig met de vrijheid van godsdienst?

‘Je mag een grondrecht beperken als dat noodzakelijk is voor veiligheid of gezondheid – dat heeft de Raad van State geadviseerd en staat ook in artikel zes van de grondwet. Het moet wel proportioneel en noodzakelijk, daarom hebben we alleen een maximumaantal en hygiënemaatregelen ingesteld. Het viel mij zwaar om dat te doen, want het is inderdaad een beperking van het grondrecht. Daarom was ik bijzonder getroffen door de verantwoordelijkheid die religieuze organisaties namen. Kerken hebben namelijk heel verstandig – en laat ik maar eerlijk zeggen: heel slim – het voortouw genomen door zelf te verklaren voorlopig diensten zoveel mogelijk online te vieren. Daardoor investeerde de kerk in de bescherming van kwetsbaren en werd het geen zaak van de overheid.’

Is er gehandhaafd in kerken?

‘Er is weleens geklaagd door burens waarna de politie aan de voordeur verscheen. Maar voor zover ik weet zijn handhavers nooit naar binnengegaan. Dat is ook niet de bedoeling. In een gebouw van God is het aan gelovigen zelf verantwoordelijkheid te nemen.’

Een belangrijk onderdeel van de kerkdienst is het samen zingen. Over de veiligheid daarvan bestaat nog veel onduidelijkheid.

‘Het is mogelijk weer met mate te zingen in kerken, daarvoor geldt geen verbod. Maar het advies is wel daarmee heel terughoudend om te gaan.’

Volgens premier Mark Rutte is in sommige kerken in Nederland een behoorlijke virusuitbraak geweest. Om welke gebeurtenissen gaat dat?

‘Rutte heeft aangegeven dat er in het begin een paar *superspreader events* zijn geweest in kerken – dat is ook gewoon zo. Er zijn twee kerkdiensten geweest op 8 maart die ertoe

hebben geleid dat in geloofsgemeenschappen een enorme verspreiding ontstond, bijvoorbeeld in de gemeente van Nieuw Rijsenburg.'

Die ontstond dus door een kerkdienst?

'Het in de kerk bijeenkomen was een sterke oorzaak van die verspreiding. Maar laat ik heel duidelijk zijn: het is logisch dat zo iets destijds gebeurde, want toen waren alle maatregelen nog niet ingesteld. Als er op 8 maart een popconcert had plaatsgevonden, was dat ook een *superspreader* geweest. Het laat zien hoe gemeen dat virus is.'

In persconferenties constateert premier Rutte vaak dat mensen zich goed aan de anderhalve meter afstand houden. Iedereen die zelf buiten rondloopt, ziet het tegendeel. Maakt u zich zorgen?

'Ik maak mij soms wel zorgen. Mensen vergeten snel de afstandsnorm en vermijden drukte vaak niet. Als je op een groot plein komt met bomvolle terrasjes, neem dan je verlies en ga ergens anders heen – wat mij betreft picknicken in het bos of op je eigen balkon zitten. Ik heb nog nooit in mijn leven meegemaakt dat de maatschappij zo op slot moest worden gegooid, maar dat hebben we gedaan voor een doodenge ziekte. Want jongens, dat coronavirus is wel echt dóóding hoor!' <